

Ceylan-Szakács Mirjam[✧], Kenessey Zsolt[✧], Szenes Zoltán[✧]

A kilencedik NATO-bővítés: A finn és a svéd csatlakozás perspektívái a vilniusi csúcs előtt

DOI 10.17047/HADTUD.2023.33.1.3

Miután Oroszország megtámadta Ukrajnát, a finn és a svéd biztonság- és védelempolitikában újra felszínre került a semlegesség kérdése. A háború kitörésével a korábban meglehetősen semlegesséppárti közvélemény mindkét országban nagyot fordult, és egyértelműen a NATO-tagságban látja a jövőbeli biztonsági garanciák meglétét. A két ország 2022. május 18-án együtt kérte felvételét a szövetségbe. Bár voltak nehézségek a tagsági kérelmek jóváhagyásával – Törökország sokáig opponálta a csatlakozást –, egy háromoldalú megállapodás aláírása „megoldotta” a problémát június 28-án. Ezt követően a szövetségesek július 5-én aláírták a csatlakozási jegyzőkönyvet, amelynek eredményeként a jóváhagyás a szándéknyilatkozattól az elfogadásig a NATO-bővítések története során legrövidebb időn belül, kevesebb mint két hónap alatt megtörtént. Jóllehet mind a 30 NATO-nemzet aláírta a jegyzőkönyvet, a hatályba lépéséhez azonban az Észak-atlanti Szerződés 11. cikke szerint tagállami szintű ratifikálására is szükség van. A megerősítési folyamat gyorsan zajlott, 28 tagállam három hónap alatt jóváhagyta a tagsági kérelmet, de a ratifikációs folyamat szeptember végén megállt: Magyarországon és Törökországban csak Finnország esetében történt meg a nemzeti jóváhagyás. A magyar Országgyűlés 2023. március 1-jén kezdte a két skandináv ország csatlakozási okiratának ratifikációs vitáját, majd a március 27-ei ülésen a képviselők megszavazták Finnország csatlakozását. Törökország esetében azonban a ratifikációs folyamatot számos nemzetközi és hazai tényező befolyásolja. Március 30-án végül a török törvényhozók is ratifikálták Finnország NATO-tagságát. Svédország ratifikációjának befejezése bizonytalan a 2023. július 11–12-re tervezett vilniusi NATO-csúcsig. Finnország és Svédország csatlakozásával

- ✧ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Doktorandusz – *University of Public Service Ludovika, Doctoral School of Military Science, PhD Student*;
E-mail: ceylan-szakacs.mirjam@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0002-0513-6375>
- ✧ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Hadtáp, Pénzügyi és Katonai Közlekedési Tanszék, tanársegéd – *Ludovika - UPS, Faculty of Military Science and Officer Training, Department of Supply, Finance and Military Transportation, lecturer*;
E-mail: kenessey.zsolt@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0002-4048-755X>
- ✧ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék, professor emeritus – *Ludovika - UPS, Faculty of Military Science and Officer Training, professor emeritus*;
E-mail: szenes.zoltan@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0003-1686-2273>

a NATO geopolitikai és stratégiai szempontból kulcsfontosságú területen fekvő szövetségesekkel bővülne, amelyek már harminc éve nemcsak megbízható NATO-partnerek, hanem azonos értékek vezérik őket a transzatlanti biztonság fenntartásában, és katonailag is teljesen interoperábilisak a szövetséggel. Jelen tanulmányban – kapcsolódva a Hadtudomány folyóiratban zajló NATO-diskurzushoz – azt vizsgáljuk, milyen lehetőség van arra, hogy a két aspiráns ország a NATO teljes jogú tagjává váljon.

KULCSSZAVAK: NATO, Svédország, Finnország, bővítés, Törökország, Magyarország

The Ninth NATO enlargement: *Perspectives of Finnish and Swedish accession before the Vilnius summit*

After Russia attacked Ukraine, the question of the neutrality of Finnish and Swedish security and defense policy resurfaced. With the outbreak of the war, the previously fairly pro-neutral public opinion in both countries turned round and clearly sees the future security guarantees in NATO membership. Although there were difficulties with the approval of the membership applications - Turkey opposed the accession for a long time, which was resolved by the signing of a tripartite agreement in June 28, 2022. The Allies then signed the Accession Protocol on 5 July, which took less than two months to go from letter of intent to acceptance in the shortest time in the history of NATO enlargement. Although all 30 NATO allies have signed the protocol, according to Article 10 of the North Atlantic Treaty, ratification at the member state level is also required. The ratification process took place quickly, 28 member states approved the membership application in three months, but the process got stuck at the end of September: in two countries, Hungary and Turkey, national approval is still awaited. On March 1, 2023, the Hungarian Parliament began a ratification debate of the instrument of accession of two Scandinavian countries, then at the meeting on March 27 the parliamentarians voted for Finland's accession. In the case of Turkey, on the other hand, several uncertainty factors are outlined five months before the next NATO summit in Vilnius. With the accession of Finland and Sweden, NATO would be expanded with two allies located in geopolitically and strategically key areas. The both country have not only been reliable NATO partners for thirty years, but are sharing the same values in maintaining transatlantic security, and are also fully interoperable with the alliance militarily. In this article - connected to the NATO discourse in the journal Hungarian Military Science - we examine the possibility how the two aspirant countries will become full members of NATO.

KEYWORDS: NATO, Sweden, Finland, enlargement, Turkey, Hungary

Bevezetés

A madridi csúcstalálkozó egyik történelmi döntése a két északi ország, Finnország és Svédország meghívása volt a NATO soraiba (Madridi Nyilatkozat 18. pont).¹ A két ország meglepetésszerű NATO-tagsági kérelme (Svédország több mint két évszázada kérte a katonai szövetségeket, míg Finnország a II. világháború befejezése óta folytatott semlegességi politikát) az orosz–ukrán háború egyenes következménye volt. Ahogy Joe Biden amerikai elnök mondta a csúcstáni sajtótájékoztatóján: *Putyin a NATO finnlandizálását akarta, helyette Európa natosítását kapta.*² A két ország

1 Madrid Summit Declaration Issued by NATO Heads of State and Government 2022.

2 Haltiwanger, 2022.

2022. április végén döntötte el, hogy kéri felvételét a szövetségbe, és május 18-án együtt adták be szándéknyilatkozatukat a NATO részére. Miután június 28-án elhárult az akadály a két ország jelentkezése elől (az opponáló Törökország, Finnország és Svédország megállapodott a tagsági kérelem támogatásáról), az Észak-atlanti Tanács július 5-én Brüsszelben jóváhagyta a csatlakozási jegyzőkönyvet. A két ország a csatlakozási okiratok Amerikai Egyesült Államok kormányánál történt elhelyezése után, Washington értesítette az Észak-atlanti Szerződést aláíró nemzeteket. A tagfelvételhez előbb minden tagállamnak ratifikálni kell a csatlakozási jegyzőkönyvet a saját alkotmányos előírásainak megfelelően, majd a megerősítő okiratokat letétbe kell helyezni az amerikai kormányánál. Miután a felek megerősítik a két ország csatlakozási okiratát, a NATO-főtitkár hivatalosan felkéri Finnországot és Svédországot, hogy csatlakozzanak a Washingtoni Szerződéshez. A jelölt országok akkor válnak teljes jogú taggá, amikor benyújtják nemzeti csatlakozási dokumentumaikat az Egyesült Államok Külügyminisztériumának.

A bővítési jegyzőkönyvet 28 ország mindössze három hónap alatt ratifikálta,³ amely azonban ezidáig csak Finnország esetében történt meg. Mindkét ország parlamentje 2023 márciusában ratifikálta a finn csatlakozási kérelmet, de Svédország tagsági csatlakozása még bizonytalan. Amíg Budapest csak halasztotta a svéd tagsági kérelem megvitatását, Ankara továbbra is erős üzenetekkel blokkolja Stockholm csatlakozását. A következő NATO-csúcsot 2023. július 11. és 12. között rendezik meg a litván fővárosban, Vilniusban, így a következő fél év történelmi jelentőségű lehet: vajon megtörténik a kilencedik bővítési kör? Jelen tanulmány a finn és a svéd csatlakozás perspektíváit vizsgálja a NATO madridi csúcstalálkozója után fél évvel, és a vilniusi csúcstalálkozó előtt. A tanulmány rámutat azokra a főbb geostratégiai pontokra, amelyek a NATO *északi stratégiai irányának* alappillérei lehetnek, ha a két országnak sikerül csatlakoznia a szövetséghez. Fontos megjegyezni, hogy azon túl, hogy a finn és a svéd haderő interoperábilis a NATO-erőkkel, hasonló stratégiai kultúrával is rendelkeznek, megfelelnek minden a csatlakozáshoz szükséges követelménynek. A csatlakozás egyetlen igazi akadályát a török fél jelenti, amely a NATO története során először blokkol *tartósan és egyoldalúan* szövetségi döntést.⁴ Az elkövetkező hónapok nagy kérdése az lesz, változik-e a török kormányzati álláspont, hogy végül a Török Nagy Nemzetgyűlés (Türkiye Büyük Millet Meclisi) zöld utat adjon Svédország NATO csatlakozásának is. A tanulmány írásakor azt feltételeztük, ami végül is megvalósult, hogy elképzelhető egy különutas forgatókönyv is: Finnország egyedül is csatlakozik a NATO-hoz, ha Svédország meghívása elhúzódik.

3 2023. július 5-én Kanada, Dánia, Izland és Norvégia, július 6-án Észtország és az Egyesült Királyság, július 7-én Albánia, július 8-án Németország, július 12-én Hollandia és Luxemburg, július 13-án Bulgária, július 14-én Lettország és Szlovénia, július 15-én Horvátország, július 20-án Lengyelország, Litvánia és Belgium, július 21-én Románia, július 27-én Észak-Macedónia és Montenegró, augusztus 2-án Franciaország, augusztus 3-án Olaszország és az Amerikai Egyesült Államok, augusztus 27-én Csehország, szeptember 15-én Görögország és Spanyolország, szeptember 15-én Portugália, majd szeptember 27-én Szlovákia erősítette meg a két NATO-aspiráns ország csatlakozási okiratait. New Atlanticist, Januar 27, 2023.

4 Pénzváltó 2022.

Partnerségből NATO-tagság

A NATO-tagságra aspiráló országok együttműködése a szövetséggel akkor kezdődött, amikor Finnország és Svédország 1994-ben csatlakozott a Partnerség a Békéért (Partnership for Peace – PfP) programhoz, 1997-ben pedig az Euro-atlanti Partnerségi Tanácshoz (Euro-Atlantic Partnership Council – EAPC). A közel 30 éves partnerség alatt a két ország mintapéldájává vált a NATO-val való hatékony és sikeres együttműködésnek. A finnek és svédek aktívan részt vettek a NATO által vezetett afganisztáni, balkáni és iraki missziókban, valamint közösen vesznek részt a Norvégia által vezetett Cold Response (Hideg válasz) fedőnevű gyakorlatokon.⁵ 2014-ben a walesi csúcstalálkozón elfogadták a Partnerségi Interoperabilitási Kezdeményezést (Partnership Interoperability Initiative – PII), amelynek keretében Finnország és Svédország kiemelt partnerségi státuszt (Enhanced Opportunities Partner – EOP) kapott Ausztráliával, Grúziával és Jordániával együtt (Ukrajna 2022 júniusában csatlakozott a csoporthoz).⁶ A kiemelt partnerországok hozzáférnek a műveleti tervezéshez, részt vehetnek NATO-gyakorlatokon, rendszeres politikai konzultációt folytathatnak a szövetséggel. A Partnerségi Interoperabilitási Kezdeményezésen belül a NATO elindított egy ún. Interoperabilitási Platformot is, amihez eddig 23 partnerország csatlakozott.⁷ A kezdeményezés fő célja, hogy megfelelő együttműködési tudás és tapasztalat megszerzése után a partnerországok adott esetben csatlakozni tudjanak a NATO Reagáló Erőkhöz (NATO Response Force – NRF).

A politikai és szakmai vélemény⁸ egységes abban, hogy Finnország és Svédország felvételével erősebb lesz a NATO (1. táblázat), biztonságosabb lesz az euroatlanti térség, ugyanakkor a csatlakozó országok védelme is megbízhatóbb lesz az 5. cikk garanciájával. A NATO már az 1957-es stratégiai koncepcióban megfogalmazta a két ország geostratégiai fontosságát Skandinávia védelmében. „Svédország közvetlen útjában fekszik minden keletről érkező Skandinávia elleni támadásnak. A Szovjet-Oroszország nem hagyhatja figyelmen kívül azt a lehetőséget, hogy Svédország is csatlakozik a szövetséghez, ha megtámadnak egy másik skandináv országot. Szárazföldi támadás csak Finnország legészakibb részén keresztül lehetséges, ami nem valószínű, így a Svédország elleni támadás légi vagy tengeri úton történne.”⁹

A tagsági kérelem nem várt fordulat volt a két ország politikájában, a NATO-tagság lehetősége állandó napirendi kérdés volt a belpolitikai vitákban, különösen a 2008-as grúz háború és a 2014-es ukrajnai válság után. Akkor még sem a politikai térben, sem a lakosság körében nem volt többsége a transzatlanti szövetséghez való csatlakozásnak, az aggodás jelei azonban megjelentek mindkét skandináv országban.

5 Relations with Sweden, NATO, 2022.

Relations with Finland, NATO, 2022.

6 Siposné Kecskeméthy 2022a 48.

7 Interoperability Platform (IP). A platformnak az alábbi országok a tagjai: Örményország, Ausztrália, Ausztria, Azerbajdzsán, Bahrein, Bosznia–Hercegovina, Finnország, Grúzia, Írország, Japán, Jordánia, Kazahsztán, Koreai Köztársaság, Moldovai Köztársaság, Mongólia, Marokkó, Új-Zéland, Szerbia, Svédország, Svájc, Tunézia, Ukrajna és az Egyesült Arab Emírségek

8 Csiki Varga, Etl, Tálás, Varga 2022; Ojanen 2022.

9 Overall Strategic Concept 1957. 300.

1. ábra.

Svédország és Finnország elhelyezkedése a NATO északi szárnyán

(Forrás: Link: Sweden and Finland's journey from neutral to Nato - BBC News)

Svédország például 2015-ben remilitarizálta a stratégiai fekvésű Gotland-szigetet a Balti-tengeren (erről a helyről ellenőrizhetők a Balti-tengeren a három balti ország és Finnország légi és tengeri útvonalai), ahová 2019-ben már légvédelmi rakétaegységet is telepített. Mindkét ország 2014-ben együttműködési szándéknyilatkozatot (Memorandum of Understanding – MoU) írt alá a NATO-val (2015-től már NATO-gyakorlatokat tartottak az északi országokban), amit 2016-ban már befogadó nemzeti támogatási szerződéssel egészítettek ki. Mindkét ország a csatlakozási kérelem előtt alaposan megvizsgálta biztonság- és védelempolitikai helyzetét, a kormányok nyilvános jelentést tettek a parlamenteknek.¹⁰ A csatlakozás fontosságáról már nemcsak a politikai elit volt meggyőződve, hanem a lakosság is, ahol a NATO támogatottsága

10 Finnish Government Report on changes in the security environment 2022; Deterioration of the Security Environment. Government Offices of Sweden 2022.

az orosz invázió után folyamatosan nőtt: a finneknél a 2022 februári 43%-ról áprilisra 68%-ra, a svédeknel pedig 42%-ról 51%-ra emelkedett.¹¹ Végül mindkét parlament magas arányban szavazott a NATO-tagság kérelmezése mellett.

Új geostratégiai irány

A két ország tagsága jelentős változásokat hozhat a NATO és az északi régió számára. A NATO-nak jelenleg 1140 kilométeres határa van Oroszországgal (norvég–orosz 196 km, észt–orosz 294 km, lett–orosz 217 km, litván–orosz 227 km, lengyel–orosz 206 km (az utóbbi kettő a kalinyingrádi területtel), ami Finnország csatlakozásával több mint duplájára, 2480 km-re nő (a finn–orosz határ hossza 1340 km). Az új határvonalak, kikötők és légi bázisok egy teljesen új geostratégiai gondolkodást jelentenek a NATO számára. A jövőben a Balti-tenger felett erősebb felügyelettel rendelkezik a NATO, konfliktus esetén könnyebbé válik Észtország, Lettország és Litvánia NATO általi védelme.¹² Oroszországnak Kalinyingrádon keresztül nyílik kijárása a Balti-tengerre. A NATO 2030: *Egységben egy új korszakért* című jelentésének egyik fő következtetése, hogy a jelenlegi biztonsági környezetre jellemző a geopolitikai verseny újbóli megjelenése. A jelentés is „kiemelten foglalkozott Finnország és Svédország példaértékű szerepével, valamint hozzájárulásukkal a Szövetség tevékenységéhez. Rámutatott arra, hogy a két országgal kialakított kapcsolat modellértékű lehet a más régiókban folytatott partnerség fejlesztésében”.¹³ A dokumentum kitér arra is, hogy a NATO-nak stratégiát kell kidolgoznia az Arktisz térségére vonatkozóan, és azzal összhangban szükséges frissíteni a 2011. évi tengeri stratégiáját (Alliance Maritime Strategy – AMS) is.¹⁴ Nem szabad elfelejteni, hogy Finnország és Svédország csatlakozásával a szövetség érdekeltsége tovább növekszik az Arktisz régióban. Lee Mottola az Arctic Institute elemzője, az Északi Parancsnokság (NATO’s Arctic Command – ARCCOM) felállítása mellett érvel,¹⁵ amely lényegében megoldást jelentene a NATO aktívabb északi stratégiai irányának meghatározásában, és egyben ellensúlyozná Oroszország egyre agresszívabb jelenlétét, valamint Kína ambiciózus törekvéseit a térségben.

Finnország első északi-sarkvidéki stratégiai dokumentuma 2013-ban jelent meg. 2021 júniusában a finn kormány elfogadta az új stratégiát, amely 2030-ig határozza meg az ország stratégiai prioritásait az Arktisz térségben. Finnország célja egy békés sarkvidéki térség, amelyet a többi országgal való konstruktív együttműködés jellemez. Ezért a stratégia nagy hangsúlyt fektet arra, hogy minél kevesebb konfliktus és feszültség érje a térséget.¹⁶ Svédország 2011-ben adta ki a saját Arktisz-stratégiáját, amely sarkvidéki nemzetként határozta meg az országot, és megerősítette a svédek elkötelezettségét az Északi-sarkvidék iránt. 2016 elején Svédország a sarkvidéki stratégiát¹⁷

11 Reuters 2022.

12 Huhtanen 2022.

13 Siposné Kecskeméthy 2022b. 71.

14 NATO 2030: United for a New Era 2020. 41.

15 Raspotnik 2023.

16 Finnish Government, Finland’s Strategy for Arctic Policy, 2021.

17 New Swedish Environmental Policy for the Arctic, 2016.

kiegészítette az új sarkvidéki környezetvédelmi szakpolitikával. Finnország határos a Kola-félszigettel, amely az Északi-sarkvidéken állomásozó orosz északi flottának (beleértve annak atomfegyverekkel felszerelt tengeralattjáróit) ad otthont. Ennek azért van jelentősége, mert Oroszország az elmúlt években jelentősen növelte katonai tevékenységét, sarkvidéki parancsnokságot állított fel, új északi-sarki repülőtereket és mélytengeri kikötőket nyitott meg a 2035-ig kitekintő sarkvidéki stratégiájának keretében.¹⁸ Kína északi-sarkvidéki selyemutat (Polar Silk Road) tervez, amely Kínát az Északi-sarkon keresztül Európával köti össze. Folyamatosan fejleszti a haditengerészeti képességeit, és tervei között szerepel a világ legnagyobb jégtörő hajójának megépítése.¹⁹ Az Északi-sarkvidék az Atlanti-óceán északi részének kapuja, amely létfontosságú kereskedelmi, közlekedési útvonalat biztosít Észak-Amerika és Európa között – így kiemelt jelentőséggel bír az euro-atlanti biztonság szempontjából is.²⁰ Az ENSZ keretében működő Eghajlatváltozási Kormányközi Testület (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) forgatókönyve szerint elképzelhető, hogy 2050-re eltűnik az északi-sarki jégtakaró. Az északi-tengeri útvonalakon már napjainkban is rövidült az áthajózási idő az enyhébb jég- és időjárási viszonyok miatt.²¹ A finnek és a svédek is tagjai az Északi-sarkvidéki Tanácsnak,²² amelynek jelentősége valószínűleg tovább fog növekedni, hiszen az éghajlatváltozás hatására új hajózási útvonalak jönnek létre, egy egész évben hajózható északi-tengeri átjáró nyílhat meg Európa és Kelet-Ázsia között.²³ Végül érdemes megjegyezni, hogy számos NATO-szövetséges is rendelkezik már önálló Arktisz-stratégiával, továbbá a szövetség is egyre nagyobb figyelmet irányít az Északi-sarkra olyan közös hadgyakorlatokkal, mint 2018-ban a Trident Juncture, vagy 2022-ben a Cold Response.²⁴ A két északi ország csatlakozása által kétségtelenül bővül a szövetség jelenléte a Balti-tengeren és az Arktisz régióban.

Finnország és Svédország biztonságpolitikai jellemzői

Bár békeidőszakban nem nagy haderőről beszélünk (a finn haderő mintegy 20 000 fő, a svéd fegyveres erők létszáma 15 000 fő), azonban mindkét ország hagyományosan komoly tartalékos erőkkel (a finnek 240 000 tartalékosal, a svédek 22 000 fő nemzeti gárdistával és 10 000 fő tartalékosal) rendelkeznek. Finnország nagy múltú sorköteles haderővel büszkélkedik, a svédek hivatásos hadsereget tartanak fenn, de 2019-ben – korlátozással (4000 fő) – visszaállították az önkéntes sorkatonai szolgálatot. Mindezek következtében a katonai erőviszony javul Észak-Európa és Oroszország között, a NATO javára. A szövetség két új (potenciális) tagországának hadereje korszerű harci technikával rendelkezik, mindkét ország erős hadiipart tudhat magáénak (a lízingelt

18 Kluge, Paul 2020.

19 Zhen 2021.

20 NATO Is Stepping up in the High North to Keep Our People Safe, 2022.

21 Special Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. 2022, 276.

22 Az Északi-sarkvidéki Tanács kétéves elnökségét jelenleg Oroszország (2021–2023) vezeti, az egyetlen a szervezet tagjai közül, amely nem NATO-tag/-partner.

23 Marshall 2022.

24 Gazdag 2021.

magyar Gripen vadászgépeket a svéd Saab cég gyártja). A finn haderő német (pl. Leopard 2A6-os harckocsik), amerikai (pl. NH90 helikopterek, C-130-as szállítógépek, tervbbe vett 64 db F-35A vadászgép vásárlása 2030-ig, 9,4 milliárd dollárért) és saját katonai hardverrel rendelkezik. Bár még mindig van a rendszerben orosz harci technika is (pl. BMP-2-es gyalogsági harcjármű, Gvozdnyika tüzérségi löveg), a védelmi költségvetés emelésével (2022-ben 5,5 milliárd EUR) ezeket a harceszközöket szeretnék rövid távon lecserélni. A svéd védelmi erők felszereltsége saját, és nyugati fegyverekből áll (pl. a szárazföldi erőknél Leopard 2A5-ös, Patriot légvédelmi rakétarendszer, UH-60M helikopter), de a légi erőnél (pl. JAS-39 Gripen vadászrepülőgép) és a haditengerészetnél (pl. Gotland tengeralattjáró) a hazai gyártású harci technika dominál. Mindkét ország hagyományos területvédelmi stratégiát követ, amelyben fontos a határvédelem, de kiemelt szerep jut a mélységi védelemnek is, amihez erős tartalékos erőket tartanak fenn, és folyamatosan erősítik az ország / társadalom ellenálló képességét. A svéd védelmi költségvetés 2021-ben 8,3 milliárd dollár volt, amely GDP-arányosan elmarad a NATO-követelményektől, Stockholm már bejelentette, hogy 2028-ig tervezi a 2%-os GDP védelmi költségvetési követelményt elérni. A két északi országra már készültek lépcsőzetes védelmi tervek (Graduated Response Plan – GRP) az orosz fenyegetettség miatt, de a NATO-tagság mélyebb védelmi tervezésbe is bevonja az új tagországokat.

A két ország védelmi tervezésbe történő közvetlen bevonása felveti majd azt a kérdést, milyen fejlesztést végezzenek az új tagállamok, hogyan kapcsolódjanak be a jelenlegi észak-kelet-európai védelmi együttműködésbe. Ideális esetben Helsinki és Stockholm figyelembe veszi a balti országok már rendelkezésre álló közel két évtizedes együttműködési tapasztalatait, olyan képesség-fejlesztéseket fognak végezni, amelyek erősítik a szövetség északi védelmét, de figyelembe veszik a térségi országok meglévő terveit, katonai erősségeit és gyengeségeit is. A tervezéshez fel tudják használni a meglévő regionális együttműködési formákat (a két ország 2014 óta már közösen végzi a part-raszálló és haditengerészeti erők fejlesztési tervezését), használhatja a szövetségi légi ellenőrzési hálózat (BALNET – Baltic Air Surveillance Network), vagy a brit vezetésű közös expedíciós haderő (Joint Expeditionary Force – JEF) 2018-as működési tapasztalatait. A fejlesztésnél mindkét országnak figyelembe kell vennie, hogy Kalinyingrádban jelentős orosz erők állomásoznak komoly területmegtartó képességekkel (Anti-Access/Area-Denial – A2/AD), amelyek semlegesítése fontos NATO-követelmény. Az orosz A2/AD elleni harc nagy hatótávolságú rakétarendszerek, elektronikai zavaró rendszerek, légvédelmi rakétaegységek stb. telepítését igényli, amely egyben jelentősen növelné a Suwalki-átjárón beérkező NATO-megerősítés balti védelmi lehetőségeit.²⁵ Finnország ezen kívül nagyobb szerepet kaphat a Finn-öböl védelmében, Svédország pedig a tengeri hadviselési képességek (pl. tengeralattjárók elleni védelem, aknamentesítési képességek, tengeri légtérellenőrzés, jégtörő képességek) fejlesztésében. Ez nemcsak a Balti- és Barents-tenger védelmét növelné, hanem csökkenteni tudná az Egyesült Királyság terheit a Murmanszkból induló orosz nukleáris tengeralattjárók ellenőrzése terén. Biztos, hogy különbség is lesz a két ország szövetségi politikájában, mivel Svédország kinyilvánította, hogy nem fog részt venni a NATO

25 Fodor 2022.

1. táblázat.

Finnország és Svédország védelmi jellemzői

(Szerkesztette: Szenes Zoltán a The Military Balance: Chapter Four, Europe, 2022. 102–103; 151–153, a Global Firepower Countries Index 2023 és az Europe's Northern Group and Deterrence in Depth, Defense.info alapján)

Megnevezés	Finnország	Svédország	Megjegyzés
Terület	338 000 km ²	450 000 km ²	
Lakosság	5,6 millió fő	10,3 millió fő	
GDP (2021)	261 Mrd USD	622 Mrd USD	Mindkét ország EU-tag (1995)
GDP (egy főre)	53 523 USD	58 639 USD	
Fegyveres erők	19 250 fő szárazföldi 13 400 fő haditengerészet 3150 fő légierő 2700 fő határőrség 2700 fő tartalékos erők 238 000 fő	14 600 fő szárazföldi 6850 fő (2 dandár) haditengerészet 2100 fő légierő 2700 fő Nemzeti Gárda 21 200 fő tartalékos erők 10 000 fő	Mindkét országban létezik sorköteles haderő (Svédország 2018-ban állította vissza, 4000 fő önkéntes sorkatonra (nőkre is vonatkozik)
Védelmi költségvetés (2021)	5,96 Mrd \$ GDP 2%	8,36 Mrd \$ GDP 1,4%	
Műveleti részvétel (ENSZ, EU, NATO)	141 fő (3 kontinens, 6 ország, 8 misszió)	385 fő (4 kontinens, 9 ország, 12 művelet)	
PfP-tagság	1994. május 9.	1994. május 9.	Mindkét ország EOP-státuszt (fejlett együttműködési partner) kapott 2014-ben
Északi védelmi együttműködés (NORDEFKO) tagság	2009	2009	Mindkét ország tagja az Északi Csoportnak (the Northern Group) (2016)
Sarkvidéki Tanács (Arctic Council)	1996 (Lappföld: 103 000 km ² , 180 000 fő)	1996 (két északi megye: 153 000 km ² , 520 000 fő)	Emellett mindkét ország tagja a Barents Euro-Sarkvidéki Tanácsnak (BEAC) is
Globális katonai erő-rangsor (GFP) 2023	51. hely	37. hely	<i>Magyarország helyezése: 57. hely</i>

Nukleáris Tervező Bizottságának munkájában, bár egyik ország sem tervezi nukleáris fegyverek befogadását saját országa területén. Érdekes módon, amíg Ukrajna NATO-tagsága casus bellit jelentett Oroszországnak, a skandináv országok NATO-felvételét visszafogottan kommentálták Moszkvában, bár figyelmeztettek a döntés lehetséges következményeire. Putyin elnök szavaival élve Oroszországnak nincs területi problémája Svédországgal és Finnországgal. Ugyanakkor többször is figyelmeztette

a skandináv országokat, hogyha a NATO katonai kontingenseket kezdenek el állomásoztatni a térségben, valamint a védelmi infrastruktúráját is bővítik, úgy Oroszországnak is szükséges reagálnia elsősorban a balti-tengeri térség védelmének megerősítésével, ami nem zárja ki a nukleáris fegyverek telepítését sem.²⁶

Elhúzódo csatlakozás: a török és a magyar álláspont

Törökország 1952-től a NATO tagja, amely mindig is határozottan kiállt a NATO Nyitott ajtó politikája²⁷ mellett. A NATO-hoz történő csatlakozáshoz minden szövetséges egyhangú hozzájárulása szükséges. Törökország már a két északi ország tagsági jelentkezésekor fenntartásait fejezte ki, különösen az aspiráns országok terrorizmus elleni harcban való részvételével kapcsolatban, amely figyelmen kívül hagyta Ankara érdekeit. Ezért blokkolta a csatlakozási tárgyalásokat. Tárgyalásokat kezdeményezett a NATO égisze alatt a finn és a svéd kormánnyal, hogy megvitassa velük legitimnek tekinthető nemzetbiztonsági aggodalmait. Erdogan török elnök felszólította Svédországot és Finnországot, hogy szüntessék be a kurd terrorista csoportok, főleg a Kurdisztáni Munkáspárt (kurdul: Partiya Karkerên Kurdistan – PKK) és más formációk támogatását, adjanak ki megnevezett terroristákat és disszidenseket a török hatóságoknak. További török követelés volt, hogy az aspiráns országok szüntessék be az ország elleni fegyverembargót, amelyet Törökország 2019-ben Észak-Szíria ellen indított hadművelete miatt vezettek be. A konstruktív tárgyalások következtében – a NATO főtitkár „bábáskodása” mellett – a tárgyaló felek egy *háromoldalú memorandumot*²⁸ írtak alá 2022. június 28-án, a NATO madridi csúcstalálkozója előtt, amelyben kifejezték elkötelezettségüket a nyitott ajtó politikájának folytatása mellett. Ez lehetővé tette, hogy a szövetségesek – mind a 30 tagország –, 2022. július 5-én aláírják a csatlakozási jegyzőkönyveket, amelyeket azonban, a tagállamoknak a saját nemzeti előírásaiknak megfelelően ratifikálni kell.

Jóllehet a háromoldalú megállapodás egyértelműen Ankarának kedvezett, továbbra sem jutottak nyugvópontra a vitatott kérdések, a török fél folyamatosan kritikákat fogalmazott meg, nőtt a felek közötti feszültség. A tárgyalások lényegében megálltak, és a szövetségesek Ankara felé tekintenek. Svédország a megállapodás keretében felülvizsgálta a terrorizmussal kapcsolatos törvényeit, új terrorizmus ellenes törvényt fogadott el, folyamatosan finomítja a jogszabályi környezetet.²⁹ 2022. december elején Svédország kiadta Törökországnak Mahmut Tat-ot, a PKK feltételezett tagját, aki 2015 óta élt a svéd fővárosban, politikai menedékjogra várva. Ő jelenleg már egy isztambuli börtönben tölti a büntetését.³⁰ Ankara azonban további terrorizmussal gyanúsított török állampolgárok kiadását követeli. Nem elégedett a védelmi export újraszabályozásával sem, mert a török védelmi ipari cégeknek továbbra is nehéz exportengedélyeket kapni Svédországból. A három ország viszonya rendkívül összetett,

26 Roth 2022.

27 Washingtoni Szerződés 10. cikk

28 Trilateral memorandum between Türkiye, Finland and Sweden. 2022.

29 Rolander 2022.

30 Turkish Minute, Sweden Slammed for Violating Int'l Law with Extradition of Kurdish Man to Turkey

hiszen Svédországban több mint 100 000, míg Finnországban közel 16 000 kurd él; a megállapodás végrehajtásával kapcsolatban egymástól eltérő svéd / finn és török értelmezések vannak.³¹ Bár a PKK-t mindkét ország terrrorszervezetként jegyzi, azonban Demokratikus Szövetség Pártja (kurdul: Partiya Yekîtiya Demokrat – PYD) képviseleti irodával rendelkezik a svéd fővárosban, és a tüntetéseken is rendszeresen megjelenik a PKK zászlaja. A háromoldalú megállapodásban a felek rögzítették, hogy „Finnország és Svédország nem nyújt támogatást a YPG/PYD-nek és a Törökországban FETÖ-nek³² nevezett szervezetnek. Törökország teljes mértékben támogatja Finnországot és Svédországot a nemzetbiztonságukat fenyegető veszélyekkel szemben.”³³ A megállapodás egy konkrét cselekvési tervet vázol fel olyan lépésekkel, mint a közös, strukturált együttműködési mechanizmus létrehozása a kormányzat minden szintjén, beleértve a hírszerző ügynökségeket is, valamint az együttműködés fokozását a terrorizmus elleni küzdelem és a szervezett bűnözés terén.

A svédek és a törökök között lévő feszültség 2023-as év kezdetével csak tovább fokozódott. 2023. január 21-én egy a svéd-dán politikus – Rasmus Paludan³⁴ – Törökország stockholmi nagykövetsége előtt elégette a muszlimok szent könyvét a Koránt, amely miatt a februárra tervezett trilaterális találkozót Erdogan elnök azonnal lemondta. A találkozóra a NATO-főtitkár is hivatalos volt.³⁵ Az eset után Ulf Kristersson, Svédország miniszterelnöke Twitter-üzenetében tiszteletlen cselekedetnek és provokációnak nevezte a történetet, és együttérzését fejezte ki minden muszlimmal. Nem sokkal a stockholmi incidens után az isztambuli svéd konzulátus előtt is tüntetők százai tiltakoztak égő fáklyákkal a koránégetés ellen. A Beyoglu negyedben található svéd konzulátus gyorsan reagált a tüntetésre, és az ablakára feliratot tűzött ki: „Nem osztjuk a könyvégető idióta nézetét!” Mindazonáltal a svédországi szélsőjobboldali szélsőségesek tisztában vannak a tüntetések / tiltakozások szervezésének jogi lehetőségeivel, tudják, hogy még a Korán égetése sem jár büntetőjogi következményekkel. Minden tiltakozás szervezése előtt a rendőrségtől engedélyt kell kérni, amit a rendőrség köteles kiadni a szabad véleménynyilvánításra hivatkozva.³⁶ Az eset után Erdogan kijelentette, hogy a török értékek és a muzulmán hitvilág tiszteletben tartásának hiánya Svédországnak a NATO-tagság iránti kérelmébe kerülhet. Jóllehet a két fél eltérő jogi értelmezést alkalmaz mind a terrorizmus, mind a szabad véleménynyilvánítás kapcsán, és egyes esetekben Törökország elvárásai nem felelnek meg a svéd kormányzati rendszer realitásának. A svédek gyakran rámutatnak intézményeik függetlenségére, ahol liberális jogrendszer szabályozza az állami hatóságok és a rendőrség tevékenységét, a kormánynak limitált lehetőségei adódnak a közvetlen beavatkozásra.³⁷ A csatlakozási folyamatot befolyásolja a 2023. májusra kiírt kétfordulós

31 Pénzváltó 2022.

32 A „Fethullahista Terrrorszervezet” kifejezés Törökország kormánya által a Fethullah Gülen által vezetett iszlamista testvéri mozgalomra utal.

33 Trilateral Memorandum 2022. para 4.

34 Az iszlám- és bevándorlásellenes Stram Kurs vezetője, aki rendszeresen Koránt éget, ezután az eset után pár nappal Dániában egy mecset előtt megismételte cselekedetét.

35 Reuters, Turkey Cancels Trilateral Sweden-Finland Meet after Protest

36 Hellyer 2023.

37 Coşkun 2023.

választás Törökországban (első forduló május 14., második forduló május 28.), amelynek eredménye teljesen nyílt. Ha Erdogan hatalmon marad, akkor folytatódik a diplomáciai „iszapbirkózás” a svéd NATO-tagságot illetően. Az egyesült ellenzék győzelme esetén viszont gyors ratifikáció várható, mert Kemal Kilicdaroglu elnökjelölt már bejelentette, hogy a NATO-val új együttműködésre törekszik. A választásokat azonban számos belpolitikai tényező fogja befolyásolni, hiszen a 2023. február 6-án – a Richter-skála szerinti 7,8-as és 7,5-ös erősségű – földrengés rázta meg Kahramanmaraş térségét, ahol három hónapig tartó rendkívüli állapotot vezettek be. Az mindenestre jó hír, hogy március 9-én a csatlakozási tárgyalások folytatódtak Törökország és a két aspiráns ország között. Közben ismét hírek jelentek meg az amerikai F-16-os vadászgépek lehetséges eladásáról Törökország számára, amennyiben ez segítené a csatlakozási folyamat lezárását.³⁸

A csatlakozás magyar megerősítése egyszerűbbnek tűnik, mint a török ratifikáció. A Magyar Kormány már 2022. július 24-én benyújtotta az Országgyűlésnek a Finn Köztársaságnak és a Svéd Királyságnak az Észak-atlanti Szerződéshez való csatlakozásáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló törvényjavaslatot. Az Országgyűlés azonban hosszú ideig „nem talált időt” a csatlakozás jóváhagyásáról szóló napirend megtárgyalására, bár többször voltak hírek a téma napirendre vételéről. Ugyanakkor hazánk egyértelműen kifejezte a támogatását a finn és a svéd csatlakozás iránt, kormányzati ígéretként többször elhangzott, hogy „nem mi leszünk az utolsók a ratifikáció tekintetében”.³⁹ Az utóbbi időben azonban a szövetségesek részéről is egyre többször érkezett sürgetés,⁴⁰ végül az Országgyűlés március 1-jén kezdte meg a csatlakozás jóváhagyásáról szóló vitát. A parlamenti vitában a kormánypártok támogatták a szerződések megerősítését, de a bővítés megosztotta a frakciószövetséget, mivel a két tagjelölt ország egyes képviselői korábban „megkérdőjelezték demokráciánkat, a magyar média szabadságát, az igazságszolgáltatás függetlenségét és aktívan akadályozni próbálták az uniós forrásokhoz való hozzáférésünket”.⁴¹ Az ellenzéki pártok vezérszónokai – a Mi Hazánk kivételével – feltételek nélkül támogatták a finn és svéd csatlakozást. A nemzeti radikális és populista párt azért ellenzi a bővítést, mert a két északi ország felvételével jelentősen hosszabb lesz a NATO határszakasza Oroszországgal, ami véleményük szerint növeli a háború esélyét. Az Országgyűlés március második hetében parlamenti delegációt⁴² küldött a két aspiráns ország parlamentjeihez, hogy a kölcsönös tiszteleten alapuló párbeszéd jegyében tisztázzák a problémákat, félreértéseket, és új minőségű szövetségi viszonyt alakítsanak ki. A delegáció hazatérése után beszámolt tapasztalatairól az Országgyűlésnek, amelyben mindkét ország csatlakozásának támogatását javasolta.

A politikai nyilatkozatok és a vita alapján biztosra vehető volt, hogy a március végi ülészakon az Országgyűlés pozitívan szavaz a csatlakozásról, mert Magyarország

38 Reuters Newsroom 2023

39 Gáspár 2023.

40 Stoltenberg 2023.

41 Magyar Nemzet 2023.

42 A delegációt Hende Csaba, az Országgyűlés alelnöke, Németh Zsolt, a Külügyi Bizottság elnöke, valamint Győri Enikő és Schaller-Baross Ernő európai parlamenti képviselők alkották.

nem keveri össze a NATO bővítést a kétoldalú kapcsolatokkal (Németh Zsolt). A törvénytervezeteket időben előkészítették,⁴³ az Országgyűlés március 27-én törvénnyel elismerte Finnország csatlakozásáról szóló jegyzőkönyv hatályát, kihirdette a finn Csatlakozási Jegyzőkönyvet, amelynek magyar fordítását, illetve hiteles angol nyelvű szövegét a törvény melléklete tartalmazza. Svédország csatlakozásának ratifikálását az Országgyűlés elhalasztotta. A magyar kormány „sérelem” miatt döntött így, mert Stockholm korábban bírálta Orbán Viktor miniszterelnök politikáját.

A törvény csak akkor lép életbe, ha Törökország (az Észak-atlanti Szerződés részes feleinek mindegyike) is ratifikálja a jegyzőkönyvet, és erről az Egyesült Államok Kormánya tájékoztatja Magyarországot. Végül a török ratifikáció után Finnország 2023. április 4-én – 31. nemzetként – a NATO teljes jogú tagja lett.

A különutas forгатókönyv valóságá vált

A háromoldalú megállapodást követően mindkét északi ország feloldotta a közel három éve tartó fegyverembargót Törökországgal szemben, valamint számos jogszabályt és intézkedést hozott a kurd terrorizmus elleni védelem érdekében. A stockholmi török nagykövetség előtti istenkáromlás (Koránégetés) után azonban Ankara véleménye megváltozott, a megállapodás megszegésének tekintették az incidenst, és bejelentették, hogy többé nem számíthatnak a NATO-tagságuk támogatására.⁴⁴ 2023. január 29-én a török elnök beszédében már egy új irányról beszélt: elképzelhetőnek tartja, hogy Finnország csatlakozási kérelmét ratifikálják, míg a svédekét napirenden kívül hagyják. Ugyanakkor Erdogan figyelmeztetett, hogy Finnország nem követheti el ugyanazt a hibát, mint Svédország. Itt megjegyzendő, hogy Finnországban szigorúbb törvények vonatkoznak a vallási szentségre, ezért a Korán égetése a törvény szerint nem elfogadható, és büntetőjogi következményt vonna maga után.⁴⁵ Sauli Niinistö finn elnök meglehetősen pozitívan nyilatkozott a csatlakozással kapcsolatban, és úgy vélte, hogy Finnország és Svédország teljes jogú tagként vesz majd részt a vilniusi NATO-csúcson, hiszen, ha nyárig nem ratifikálják a tagságokat, az még inkább megkérdőjelezi a teljes csatlakozási folyamatot. Niinistö a 2023. február 11-én a Finn Hírügynökségnek (SST) adott interjújában kiemelte, hogy Svédországban életbe lépett új terrorizmusellenes törvények lehetőséget adhatnak Erdogannak arra, hogy elfogadja, hogy Svédország is végrehajtotta a megállapodás szerinti pontokat.⁴⁶ Jelenleg is zajlik a tavaly nyáron életbe léptetett terrorizmus elleni svéd törvények felülvizsgálata, amelyek megújítása júniusra várható. A legnagyobb török elégedetlenség azonban nem a jogszabályok miatt van, hanem amiatt, hogy Ankara elégedetlen az általa terroristának vélt személyek kiadásának számával és sebességével. A kiadatás a két skandináv országban politikai alapon nem, csakis bírósági döntés alapján lehetséges. Mika Aaltola, a Finn Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének (Finnish Institute of International Affairs) igazgatója már februárban javasolta, hogy

43 T/638. és T/639. sz. törvényjavaslatok 2022.

44 Turak 2023.

45 Donmez 2023.

46 Helsinki Times. "Niinistö on Nato Membership: 'If Not before Vilnius, Why after It?'"

meg kell vizsgálni a különutas csatlakozás lehetőségét. Twitter-bejegyzésében arról írt, hogy a ratifikációs folyamatot jól ismerő török szakértők, kutatók és döntéshozók is mind azon az állásponton vannak, hogy Finnországnak megítélnék a tagságot, a svédek későbbi csatlakozásával. A Nemzetközi Kapcsolatok Intézete a finn Parlament tanácsadó intézménye, amely megvizsgálta a különutas csatlakozás forgatókönyvét.⁴⁷ Az Ilta-Sanomat – Finnország második legnagyobb hírújságja – által készített felmérése szerint a finnek 53%-a kész volt Svédország nélkül is csatlakozni a NATO-hoz.⁴⁸ Pekka Haavisto finn külügyminiszter utalt már arra, hogy bár továbbra is a Svédországgal való közös csatlakozás a cél, azonban Finnországnak újra kell értékelnie a helyzetet, ha Svédország csatlakozási folyamata határozatlan időre elakad. A finn miniszterelnök az 59. Münchener Biztonságpolitikai Konferencián beszédében aláhúzta, hogy a ratifikációs folyamatot befolyásolni nem tudják, azonban a finn prioritás továbbra is a svédekkel történő közös csatlakozás, amely egyben a NATO közös érdeke is.⁴⁹ Mindenesetre a finn Parlament – tekintettel a választásokra (2023. április 2.) már február 28-án, óriási többséggel (184:7), jóváhagyta az ország NATO-csatlakozását.⁵⁰ Az idő haladásával egyre erősödött az a vélemény (a finn tiszti kar 90%-a nyilatkozott így), hogy szükség esetén egyedül is be kell lépni a NATO-ba.⁵¹ Ugyanakkor az Atlantic Council elemzésében rámutat arra, hogy Finnország NATO-csatlakozása Svédország nélkül stratégiai kihívás elé állítaná a Szövetséget a balti-tengeri térség közepén. Ezzel szemben a szövetséghez történő közös skandináv csatlakozás egyetlen koherens stratégiai irányt hozna létre az Északi-sarktól az Északi-tengeren és a Balti-tengeren át. A NATO főtitkár szerint a fő kérdés nem az, hogy Finnország és Svédország csatlakozására együtt kerül-e sor, hanem az, hogy a lehető leghamarabb mindketten teljes jogú tagként tudjanak csatlakozni a szövetséghez.⁵² 2023. március 30-án végül a török törvényhozók ratifikálták Finnország NATO-tagságát, a svédek esetében továbbra sem született döntés. A különutas csatlakozás forgatókönyve valósággá vált.

Összegzés

A tárgyalások folytatódnak, és egyre nagyobb a nyomás Ankarára, hogy ratifikálja a bővítési protokollt. A Törökországban történt földrengések és a választások körüli bizonytalanság azonban mind hátrébb sorolják a Svédország NATO-csatlakozási kérelmét. Ugyanakkor biztató lehet, hogy az amerikai külügyminiszter, Antony Blinken februári törökországi látogatása során napirendre került a két ország csatlakozási kérelme is. A találkozó után a török fél jelezte, hogy kész további egyeztetésre, azonban más NATO-szövetségeseket is felszólított, hogy sürgessék a svéd vállalások mihamarabbi teljesítését.⁵³ Annak ellenére, hogy a Stockholm és Ankara közötti

47 Helsinki Times. "Researcher: Finland Should Voice Readiness to Split up Finnish and Swedish NATO Bids"

48 Adamson, Alander 2023.

49 European Commission, "Munich Security Conference," 2023.

50 The New York Times 2023

51 Balizs 2023

52 Stoltenberg 2023.

53 Blinken 2023.

kapcsolatok kevés javulást mutatnak, az biztosra vehető, hogy mind a NATO, mind a két skandináv ország érdeke, hogy a szövetség minél hamarabb egy 32 tagországból álló politikai és katonai szervezetté váljon. A ratifikáció „gyorsasága” egyrészt függ a parlamenti és választási eredményektől (május 14-re tűzték ki a választásokat), másrészt a nemzetközi közösség nyomásgyakorlásától Ankarára. Ha az ellenzék kerülne hatalomra, akkor az ígéretek szerint gyorsan napirendre tűzik a tagsági kérelmek jóváhagyását. Ha Recep Tayyip Erdoğan marad hatalomban, akkor csak a török tranzakcionalista külpolitika hagyományos pragmatizmusában lehet bízni. Magyar vonatkozásban Svédország ratifikációja technikai kérdésnek tekinthető, hiszen a kormány már többször kinyilvánította a jóváhagyási szándékát, csak a Parlamentnek kell napirendre tűzni a kérdést. Ha Törökországban az ellenzék nyerne, akkor gyorsan napirendre kell tűzni a kérdést, ha nem akar Budapest az utolsóknak maradni. A NATO mindenesetre felkészült, Jens Stoltenberg főtitkár többször nyilatkozta, hogy a szövetség szeretné mindkét országot teljes jogú taggá felvenni a vilniusi NATO-csúcstalálkozón. Mindazonáltal úgy véljük, hogy a szövetség képes lesz a hátralévő négy hónapban a nehézségeket leküzdeni, és Litvánia fővárosában már 32 tagállam fog tanácskozni. Igen beszédes, hogy 2022 októberében megjelent új amerikai stratégiai dokumentumokban (nemzeti biztonsági stratégia, nemzeti védelmi stratégia) Svédország és Finnország NATO-tagsága már tényként szerepel.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Adamson, Eric, Alander, Minna. 2023. "What Would Happen If Sweden and Finland Split up Their NATO Bids?" Atlantic Council, February 7, 2023. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/what-would-happen-if-sweden-and-finland-split-up-their-nato-bids/>. (Letöltés ideje: 2023.02.12.)
- Arctic Council. "Sweden," <https://www.arctic-council.org/about/states/sweden/>. (Letöltés ideje: 2023.02.05.)
- Balizs Benedek: Egyre jobban tartanak a finnek attól, hogy Ukrajna sorsára jutnak. Index, 2023. március 4. Egyre jobban tartanak a finnek attól, hogy Ukrajna sorsára jutnak (msn.com) (Letöltés ideje: 2023. 03.04.)
- Change, Intergovernmental Panel on Climate. 2022. The Ocean and Cryosphere in a Changing Climate: Special Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press, <https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/chapter-3-2/> (Letöltés ideje: 2023.01.12.) <https://doi.org/10.1017/9781009157964>
- Coşkun, Alper. 2023. "Sweden's NATO Problem Is Also Turkey's NATO Problem." Carnegie Endowment for International Peace, February 1, 2023. <https://carnegieendowment.org/2023/02/01/sweden-s-nato-problem-is-also-turkey-s-nato-problem-pub-88929>. (Letöltés ideje: 2023.02.05.)
- Csiki Varga Tamás, Etl Alex, Tálás Péter, Varga Domonkos: A finn és svéd NATO-tagság és lehetséges következményeik. SVKI Elemzések, 2022/7. 2022. május 24. [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzések_2022_7_A%20finn%20es%20a%20svéd%20NATO-tagság%20es%20lehetséges%20következményeik_\(Csiki%20Varga%20T.%20-%20Etl%20A.%20-%20Tálás%20P.%20-%20Varga%20D.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzések_2022_7_A%20finn%20es%20a%20svéd%20NATO-tagság%20es%20lehetséges%20következményeik_(Csiki%20Varga%20T.%20-%20Etl%20A.%20-%20Tálás%20P.%20-%20Varga%20D.).pdf) (Letöltés ideje: 2023. 03.04.)
- Deterioration of the Security Environment – implications for Sweden. DS 2022:8. Government offices of Sweden. Ministry of Foreign Offices. Deterioration of the security environment - implications for Sweden, Ds 2022:8 (government.se) (Letöltés ideje: 2023.03.03.)

- Dönmez, Beyza Binnur. 2023. "Finland 'likely to Join NATO without Sweden' If Its Complications with Türkiye Not Solved in Long-Run," February 3, <https://www.aa.com.tr/en/politics/finland-likely-to-join-nato-without-sweden-if-its-complications-with-turkiye-not-solved-in-long-run/2805141>. (Letöltés ideje: 2023.02.05.)
- Gáspár Gergő. 2023. A magyar külügyminisztérium megszólalt a svéd- finn csatlakozás ügyében. Index.hu. 2023. február 19. A magyar külügyminisztérium megszólalt a svéd- finn NATO-csatlakozásról (msn.com) (Letöltés ideje: 2023.02.21.)
- Gazdag Erika. 2022. A NATO Arktisz politikája: elrettentés és védelem. *Hadtudomány* 2022/1. <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2022.32.1.3> (Letöltés ideje: 2022.07.12.)
- Government report on changes in the security environment 2022. Publications of the Finnish Government, 2022: 20. Government report on changes in the security environment (valtioneuvosto.fi) (Letöltés ideje: 2023. 03.03.)
- European Commission, "Munich Security Conference," February 18, 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=8alapni2toM>. (Megtekintés: 2023.02.18.)
- Finnish Government. "Finland's Strategy for Arctic Policy." Valto, June 18, 2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163247>. (Letöltés ideje: 2022.11.15.)
- Fodor Márk Jozzipovics: A Suwalki-folyosó stratégiai jelentőségének változása. SVKI Nézőpontok 2022/4. 2022. nov. 21. https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Nezopontok_2022_4.pdf (Letöltés ideje: 2022. 11.30.)
- Haltiwanger, John. 2022. "Biden Said Putin's Goal of Weakening NATO by Invading Ukraine Backfired Spectacularly." *Business Insider*, June 17, 2022. <https://www.businessinsider.com/biden-putin-wanted-finlandization-of-nato-but-got-nato-ization-of-finland-2022-6>. (Letöltés ideje: 2022.07.12.)
- Hellyer, H. A. 2023. "Sweden Must Not Let the Far Right Claim Victory in the Quran Burning Episode." *The National*, January 25, 2023. <https://www.thenationalnews.com/opinion/comment/2023/01/23/sweden-must-not-let-the-far-right-claim-victory-in-the-quran-burning-episode/>. (Letöltés ideje: 2023.01.25.)
- Helsinki Times. "Niinistö on Nato Membership: 'If Not before Vilnius, Why after It?'" February 13, 2023. <https://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/22952-niinistoe-on-nato-membership-if-not-before-vilnius-why-after-it.html> (Letöltés ideje: 2023.02.14.)
- Helsinki Times. "Researcher: Finland Should Voice Readiness to Split up Finnish and Swedish NATO Bids" February 9, 2023. <https://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/politics/22927-researcher-finland-should-voice-readiness-to-split-up-finnish-and-swedish-nato-bids.html>. (Letöltés ideje: 2023.02.12.)
- Huhtanen, Tomi. 2022. "Pushing Finland and Sweden into NATO Was Putin's Key Geopolitical Miscalculation." *www.euractiv.com*, May 12, 2022. <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/opinion/pushing-finland-and-sweden-into-nato-was-putins-key-geopolitical-miscalculation/>. (Letöltés ideje: 2023.01.12.)
- Kluge, Janis, Paul, Michael. 2020. "Russia's Arctic Strategy through 2035. Grand Plans and Pragmatic Constraints. Stiftung Wissenschaft and Politik, SWP Comment 2020/ C57. 26.11.2020. *Russia's Arctic Strategy through 2035 - Stiftung Wissenschaft und Politik (swp-berlin.org)* (Letöltés ideje: 2023. 03.04.)
- Madrid Summit Declaration Issued by NATO Heads of State and Government 2022. NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm. (Letöltés ideje: 2022.06.30.)
- Marshall, Tim. 2022. "Sweden and Finland to Join NATO." *Geographical*, August 18, 2022. <https://geographical.co.uk/geopolitics/sweden-and-finland-to-join-nato>. (Letöltés ideje: 2022.11.17.)
- NATO 2030: United for a New Era: Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General." *www.nato.int*, November 25, 2020. https://www.nato.int/nato_static_files2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf. (Letöltés ideje: 2021.01.12.)
- NATO's Arctic Command: A Case for the Expansion of NATO's Mission in the High North. The Arctic Institute, Center for Circumpolar Security Studies, January 19, 2023. <https://www.thearcticinstitute.org/nato-arctic-command-case-expansion-nato-mission-high-north/>. (Letöltés ideje: 2023.02. 05.)

- NATO Is Stepping up in the High North to Keep Our People Safe. NATO, August 24, 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_206894.htm. (Letöltés ideje: 2023.11.16.)
- NATO Partnership Interoperability Initiative. 2014. NATO - Topic: Partnership Interoperability Initiative. Last updated: 22 Feb. 2022. (Letöltés ideje: 2023. 03.03.)
- New Atlanticist. 2023. When will Sweden and Finland join in NATO? Tracking the ratification process across the Alliance. Januar 27, 2023. When will Sweden and Finland join NATO? Tracking the ratification process across the Alliance. - Atlantic Council (Letöltés ideje: 2023. 03.03.)
- Ojanen, Hanna, 2022. Finland and Sweden in NATO. The potential of new security providers. NATO Defence College Policy Brief No.18. November 2022. [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzesek_2022_7_A%20finn%20es%20a%20sved%20NATO-tagsag%20es%20lehetseges%20kovetkezmenyeik_\(Csiki%20Varga%20T.%20-%20Et%20A.%20-%20Talas%20P.%20-%20Varga%20D.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzesek_2022_7_A%20finn%20es%20a%20sved%20NATO-tagsag%20es%20lehetseges%20kovetkezmenyeik_(Csiki%20Varga%20T.%20-%20Et%20A.%20-%20Talas%20P.%20-%20Varga%20D.).pdf) (Letöltés ideje: 2022. 11.25.)
- Overall Strategic Concept for the Defence of the North Atlantic Treaty Organization Area. 1957. Appendix: Area Planning Guidance, 300. NATO Strategic Documents 1949-1969. a570523a.pdf (nato.int) (Letöltés ideje: 2023. 01. 12.)
- Pénzváltó Nikolett. 2022. Török akadály a svéd és finn NATO csatlakozás előtt. NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, SVKI Elemzések, 2022. 10. https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzesek_2022_10.pdf. (Letöltés ideje: 2022.11.23.)
- Rasputnik, Andreas. 2023. "NATO's Arctic Command: A Case for the Expansion of NATO's Mission in the High North." The Arctic Institute, Center for Circumpolar Security Studies, January 19, 2023. <https://www.thearcticinstitute.org/nato-arctic-command-case-expansion-nato-mission-high-north/>. (Letöltés ideje: 2023.01.24.)
- Relations with Finland. NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49594.htm. (Letöltés ideje: 2023.01.12.)
- Relations with Sweden. NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52535.htm. (Letöltés ideje: 2023.01.12.)
- Reuters. "Turkey Cancels Trilateral Sweden-Finland Meet after Protest -State TV," January 24, 2023. <https://www.reuters.com/world/turkey-cancels-trilateral-sweden-finland-meet-after-protest-state-tv-2023-01-24/>. (Letöltés ideje: 2023.02.05.)
- Reuters. „Explainer: Finland, Sweden weigh up pros and cons of NATO membership. April 13. Explainer: Finland, Sweden weigh up pros and cons of NATO membership | Reuters (Letöltés ideje: 2023.03.03.)
- Reuters Newsroom. Senators to ask Biden to link F-16 sale to Ankara to NATO Enlargement. 02.02.2023. Senators to ask Biden to link F-16 sale to Ankara to NATO enlargement | eKathimerini.com (Letöltés ideje: 2023. 02. 04.)
- Roth, Andrew. 2022. "Putin Issues Fresh Warning to Finland and Sweden on Installing NATO Infrastructure." The Guardian, June 30, 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/jun/29/russia-condemns-nato-invitation-finland-sweden>. (Letöltés ideje: 2023.02.05.)
- Siposné Kecskeméthy Klára, 2022a. A NATO - partnerségi kezdeményezések története 2021-ig. Budapest: Zrínyi Kiadó, HM Zrínyi Nonprofit Kft.
- Siposné Kecskeméthy Klára. 2022b. Új szinten a partnerségi kapcsolatok: a NATO madridi csúcstalálkozó értékelése. Hadtudomány, XXXII. évf. 2022/3. 66–79. <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2022.32.3.66>
- Stoltenberg, Jens.2023."Stoltenberg: 'Time is now' to let Finland and Sweden join NATO. DPA, 28 Feb, 2023. Stoltenberg: 'Time is now' to let Finland, Sweden join NATO (msn.com) (Letöltés ideje: 2023.03.04.)
- T/637. sz. törvényjavaslat. 2022. A Finn Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez való csatlakozásáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről. 2022. 07.24. 00637.pdf (parlament.hu) (Letöltés ideje: 2023. 03.03.)
- T/638. sz. törvényjavaslat. 2022. A Svéd Királyságnak az Észak-atlanti Szerződéshez való csatlakozásáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről. 2022. 07.24. T/638. számú törvényjavaslat indokolással - a Svéd Királyságnak az Észak-atlanti Szerződéshez való csatlakozásáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről (jogkodox.hu) (Letöltés ideje: 2023. 03.03.)

- The Defense Post. "Sweden, Finland Joining NATO Together Not 'Main Question:' Stoltenberg," February 14, 2023.
<https://www.thedefensepost.com/2023/02/14/sweden-finland-join-nato-question/>.
(Letöltés ideje: 2023.02.14.)
- The New York Times. 2023. „Finland on Cusp of Joining NATO, but Maybe Not With Sweden. March 1, 2023. Finland on Cusp of Joining NATO, but Maybe Not With Sweden - The New York Times (nytimes.com) (Letöltés ideje: 2023. 03.04.)
- Turak, Natasha. 2023. "Erdogan Suggests Turkey Could Accept Finland into NATO — without Sweden." CNBC, January 30, 2023.
<https://www.cnbc.com/2023/01/30/erdogan-suggests-turkey-could-accept-finland-into-nato-without-sweden.html>. (Letöltés ideje: 2023.02.15.)
- Turkish Minute. "Sweden Slammed for Violating Int'l Law with Extradition of Kurdish Man to Turkey." www.turkishminute.com, December 5, 2022.
<https://www.turkishminute.com/2022/12/05/eden-slammed-for-violating-intl-law-with-extradition-of-kurdish-man-to-turkey/> (Letöltés ideje: 2023.01.14.)
- Trilateral memorandum between Türkiye, Finland and Sweden. Madrid, 28 June, 2022. 220628-trilat-memo.pdf (nato.int) (Letöltés ideje: 2023. 03.03.)
- Zhen, Liu. 2021. "China to Develop New Heavy Icebreaker for 'Polar Silk Road.'" South China Morning Post, November 13, 2021.
<https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3155860/china-develop-new-heavy-icebreaker-polar-silk-road>. (Letöltés ideje: 2022.11.15.)